

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa Argentiinan tasavallan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa Argentiinan tasavallan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta (HE 222/2016 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Jere Lumme, valtiovarainministeriö
- Kansainväliset ja oikeudelliset asiat yksikön päällikkö Esko Hirvonen, Tulli

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- sisäministeriö
- tietosuojavaltuutetun toimisto
- Poliisihallitus

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa Suomen tasavallan ja Argentiinan tasavallan välillä joulukuussa 2015 tehdyn sopimuksen sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta. Sopimuksella pyritään parantamaan Suomen ja Argentiinan tulliviranomaisten välistä yhteistyötä tullirikollisuuden torjunnassa ja tutkinnassa.

Sopimus vastaa pitkälti muita viime vuosina Suomen ja kolmansien maiden välillä tehtyjä kansainvälisiä tulliyhteistyösopimuksia, joiden päätarkoituksena on antaa toiselle osapuolelle tietoja tullirikollisuuden torjumiseksi ja tutkimiseksi. Sopimus pohjautuu Maailman tullijärjestön laatimalle mallisopimukselle. Sopimuksen soveltamisalaan kuuluu osapuolten tulliviranomaisten keskinäinen avunanto tullilainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi ja niiden vastaisten te-

Valiokunnan mietintö HaVM 29/2016 vp

kojen estämiseksi ja tutkimiseksi sekä tällaisia tekoja koskeviin syytetoimiin ryhtymiseksi. Sopimuksella ei puututa kansallisten viranomaisten toimivaltuuksiin. Käytännössä kyse on pääasiallisesti pyynnöstä hankittujen tai muutoin tulliviranomaisten hallussa olevien tietojen luovuttamisesta pyynnön esittäneen osapuolen tulliviranomaiselle.

Sopimus tulee voimaan kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona sopimusvaltiot ovat ilmoittaneet toisilleen diplomaattiteitse suorittaneensa sopimuksen voimaantulon edellyttämät kansallisen lainsäädännön mukaiset toimenpiteet.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä tarkoitetulla sopimuksella pyritään parantamaan Suomen ja Argentiinan tulliviranomaisten välistä yhteistyötä tullirikollisuuden torjunnassa ja tutkinnassa. Sopimusosapuolet antavat sopimusmääräysten mukaisesti toisilleen apua tullilainsäädännön asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi sekä tullilainsäädännön vastaisten tekojen estämiseksi ja tutkimiseksi sekä mainittuja tekoja koskeviin syytetoimiin ryhtymiseksi.

Suomen ja Argentiinan välillä ei ole voimassa olevaa kahdenvälistä keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa tehtyä sopimusta. Argentiinalla ei ole myöskään hallinnollista tulliyhteistyötä koskevaa sopimusta Euroopan unionin kanssa. Suomi ja Argentiina ovat molemmat huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan tehdyn YK:n yleissopimuksen (SopS 44/1994) ja kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen (SopS 18 ja 20/2004) osapuolia. Nyt käsiteltävänä olevalla sopimuksella ei ole tarkoitus rajoittaa edellä mainittujen sopimusten määräysten soveltamista.

Suomi on tehnyt kahdenvälisiä tulliyhteistyösopimuksia tähän mennessä noin 20 valtion kanssa. Tällaiset sopimukset ovat tarpeellisia siksi, etteivät EU:n jäsenvaltioiden välillä sovellettavat tehokkaat instrumentit, kuten tullihallintojen välinen ns. Napoli II -sopimus, sovellu Suomen ja kolmansien maiden väliseen tulliyhteistyöhön. Saadun selvityksen mukaan kahdenväliset sopimukset ovat osoittautuneet tehokkaiksi yhteistyön kehittämisvälineiksi valtioiden tulliviranomaisten kesken. Suomen ja Argentiinan välinen sopimus vastaa pitkälti muita Suomen ja kolmansien maiden välillä tehtyjä kansainvälisiä tulliyhteistyösopimuksia. Sopimusteksti perustuu Maailman tullijärjestön mallisopimukseen, joka on laadittu melko joustavaksi, jotta se mahdollistaisi erilaisten kansallisten järjestelmien huomioimisen.

Keskeistä sopimuksen soveltamisen kannalta on, että sopimuksen 2 artiklan 2 kohdan mukaan apua annetaan pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen valtion alueella voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti sekä pyynnön vastaanottaneen tulliviranomaisen toimivallan ja käytettävissä olevien voimavarojen rajoissa. Hallituksen esityksen perusteluissa on selostettu Suomen lainsäädäntöä suhteessa sopimuksen soveltamisalaan. Kansainvälisen rikosoikeusavun osalta perussääntely sisältyy kansainvälisestä rikosoikeusavusta annettuun lakiin (4/1994), jonka 30 §:n 2

Valiokunnan mietintö HaVM 29/2016 vp

momentissa on yleinen säännös kansainvälisten sopimusten ja lain välisestä suhteesta. Valiokunta viittaa tältä osin myös mietintöönsä HaVM 3/2014 vp.

Sopimuksella tai hallituksen esityksen perusteluilla ei ole tarkoitus puuttua muutoinkaan kansallisten viranomaisten toimivaltuuksiin. Siten esimerkiksi syytetoimiin ryhtyminen on Suomessa kansallisen lainsäädännön mukaisesti syyttäjälaitoksen harkintavallassa. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että Suomen poliisi-, esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön erityispiirteet, muun muassa valvotun läpilaskun käyttöön liittyvät rajoitukset, saatetaan Argentiinan viranomaisten tietoon.

Sopimus sisältää määräykset sopimuksen nojalla saatujen tietojen ja asiakirjojen käytöstä sekä henkilötietojen suojaamisesta ja käytöstä. Koska Argentiina ei ole yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen (SopS 36/1992) eli niin sanotun Euroopan neuvoston tietosuojayleissopimuksen sopimuspuoli, sopimukseen on otettu erillinen liite, joka koskee henkilötietojen suojan peruseriaatteita. Liite on erottamaton osa sopimusta, ja sen määräykset perustuvat Euroopan neuvoston tietosuojayleissopimuksen 5—11 artiklaan. Vaihdettaessa henkilötietoja sopimuksen nojalla osapuolet varmistavat tietosuojan tason, joka vastaa vähintään liitteen periaatteiden soveltamisesta syntyvää tasoa. Sopimuksen henkilötietojen suojaamista ja käyttöä koskevan 15 artiklan mukaan henkilötietoja ei saa toimittaa, jos on perusteltua syytä olettaa, että toimitettujen tietojen välittäminen tai käyttö olisi jommankumman osapuolen lain ja erityisesti tietosuojalainsäädännön vastaista. Valiokunta pitää tärkeänä varmistua siitä, että sopimuksen osapuolilla on yhteneväinen käsitys mainitun sopimusmääräyksen tulkinnasta.

Lakiehdotukseen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on otettu myös asiasisältöinen säännös, joka koskee sopimuksen mukaisesti vastaanotettujen tai lähetettyjen tietojen, asiakirjojen tai muiden ilmoitusten salassapitoa ja edelleen luovuttamista. Säännös on tarpeen sen vuoksi, että sopimuksen määräykset edellyttävät vaihdettujen tietojen salassapidon osalta tehostettua suojaa ja sopimuksella sitoudutaan näin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säännöksistä poikkeavaan menettelyyn. Tämän vuoksi voimaansaattamislain 2 §:ään ehdotetaan otettavaksi salassapitoa koskeva nimenomainen säännös sopimuksen nojalla vaihdettavien tietojen salassapidon turvaamiseksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 222/2016 vp tarkoitetun sopimuksen.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 222/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 15.12.2016

Valiokunnan mietintö HaVM 29/2016 vp

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Mika Kari sd
jäsen Elsi Katainen kesk
jäsen Kari Kulmala ps
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Sirpa Paatero sd
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Joona Räsänen sd
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Matti Semi vas
varajäsen Ilkka Kantola sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

eduskuntasihteeri Henri Helo